

Голас Рацзімы

№ 46 (1359)

ЛІСТАПАД 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

МІР ПАТРЭБЕН УСІМ

РАШУЧАЕ «НЕ» АГРЭСІЎНЫМ ВОЙНАМ — МІР
ПАМІЖ НАРОДАМІ — НАШ ІДЭАЛ — З ЧАГО СКЛА-
ДАЮЦЦА МІРАЛЮБІВЫЯ СІЛЫ! — ГІСТАРЫЧНЫ
ФОРУМ — АГУЛЬНАЯ ПЛАТФОРМА ЛЮДЗЕЙ ДОБ-
РАЙ ВОЛІ — ЗА МІР ТРЭБА ЗМАГАЦЦА

Было так: з веку ў век, на ўсіх кантынентах зямлі перыядычна ўспыхвалі і вяліся кровапалітныя войны. Тыя, хто іх пачынаў, знаходзілі дастаткова для гэтага прычын. Адно імкнуліся заваяваць рабoў, другія — землі, трэція — карону ці багацце. Паводле падлікаў вучоных за апошнія пяць з палавінай тысяч год у войнах загінула 3 мільярды 600 мільёнаў чалавек.

Здавалася, канца не будзе каруселі смерці, масавым арганізаваным забойствам. Але рашучае «не» войнам заявіла Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя ў Расіі ў 1917 годзе. Працоўным ненавісны войны і агрэсары. «Заканчэнне войнаў, мір паміж народамі, спыненне грабляжоў і насілля — іменна наш ідэал», — пісаў У. І. Ленін. Барацьба за ўвасабленне ў жыццё гэтага ідэала, бітва за мір стала тады і з'яўляецца па сённяшні дзень адным з галоўных напрамкаў знешняй палітыкі Саветаў Саюза.

Разгром фашызму ў Еўропе ў другой сусветнай вайне і ўзнікненне сістэмы сацыялізму змянілі баланс сіл вайны і сіл міру на карысць апошніх. Упершыню стварылася сітуацыя, якая дае магчымасць утаймаваць сілы агрэсіі. Ператварэнне гэтай магчымасці ў рэальнасць і складае сутнасць сучаснай барацьбы за мір. Міралюбівыя сілы — гэта, перш за ўсё, сацыялістычная садружнасць, якая робіць рашучае ўздзеянне на ход сусветных падзей. Гэта — нацыянальна-вызваленчыя і грамадскія рухі, якія актыўна выступаюць за мір і прагрэс. Да таго ж многія палітычныя дзеячы і кіраўнікі шэрагу капіталістычных краін, дзелавыя людзі прыходзяць да вываду, што ў цяперашнюю эпоху няма іншай асновы для адносін паміж дзяржавамі з розным сацыяльным ладам, акрамя прынцыпа мірнага суіснавання, эканамічнага супрацоўніцтва.

У сістэме разнастайных і шматлікіх акцый усеагульнага руху за мір найвялікшай падзеяй быў Сусветны кангрэс міралюбівых сіл, гадавіна якога нядаўна адзначалася ва ўсім свеце. Кангрэс з'явіўся буйнейшым міжнародным форумам у

гісторыі масавага руху за разрадку міжнароднай напружанасці. На ім былі прадстаўлены беспрэцэдэнтныя па сваёй шырыні і шматбаковасці палітычныя і грамадскія сілы сучаснасці. У рабоце кангрэса прынялі ўдзел звыш 3 тысяч дэлегатаў са 143 краін. Яны былі пасланы 120 міжнароднымі і больш чым 1 100 нацыянальнымі арганізацыямі. Галоўнае, аднак, у тым, што ўдзельнікі кангрэса, нягледзячы на значныя адрозненні ў палітычных поглядах, у ацэнках тых ці іншых падзей, змаглі вызначыць асноўныя напрамкі сумесных дзеянняў у барацьбе за захаванне і ўмацаванне ўсеагульнага міру.

«Адзін з важнейшых фактараў сучаснага міжнароднага развіцця, — адзначыў Л. Брэжнеў у прамове на кангрэсе, — гэта актыўны ўдзел народных мас, іх арганізацый, іх палітычных партый у вырашэнні праблем вайны і міру... Можна сказаць з упэўненасцю, што цяперашнія зрухі ў сусветнай абстаноўцы — гэта ў значнай меры вынік дзейнасці грамадскіх сіл, вынік нябачанай дасюль актыўнасці народных мас, якія працягваюць вострую нецярпимасць да самавольства і агрэсіі, непарушную волю да міру».

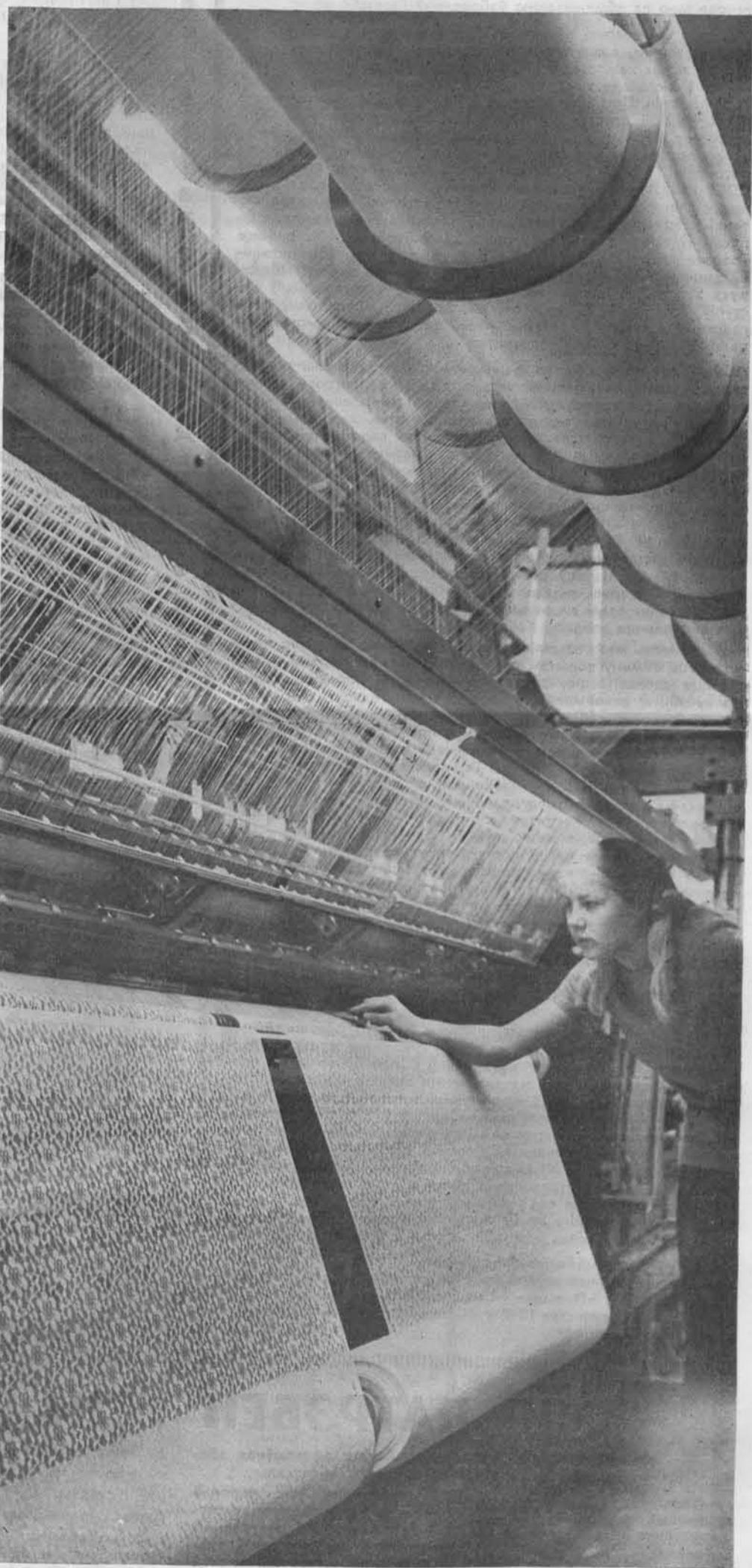
Варта нагадаць пра тыя важныя рашэнні, якія былі прыняты ўдзельнікамі кангрэса. Агульныя прынцыповыя пазіцыі і палітычная платформа дзеянняў міралюбівых сіл выкладзены ў Закліку кангрэса. Вось яны:

— прыняцце і ажыццяўленне прынцыпаў мірнага суіснавання, маючы на ўвазе забеспячэнне міжнароднай бяспекі і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва, павага тэрытарыяльнай цэласнасці, нацыянальнай незалежнасці, суверэнітэту, раўнапраўя ўсіх дзяржаў, неўмяшанне ва ўнутраныя справы і адмова ад пагрозы сілай альбо яе прымянення;

— ліквідацыя расізму, каланіялізму і некаланіялізму ва ўсіх яго праяўленнях;

— усеагульнае і поўнае раззбраенне; ліквідацыя ўсіх ваенных баз і вывад ішаземных войскаў; ліквідацыя ўсіх ваенных саюзаў;

[Заканчэнне на 2-й стар.]

ГОД 1974 набліжаецца да свайго фіналу. Прадпрыемствы лёгкай прамысловасці Беларусі заканчваюць яго значнымі вытворчымі поспехамі. Так, працоўнікі Віцебскай ордэна Леніна панчошна-трыкатажнай фабрыкі павысілі прадукцыйнасць працы на 7,7 працэнта. Толькі звышпланавай прадукцыі будзе сёлета выпушчана на суму каля мільёна ста тысяч рублёў.

НА ЗДЫМКУ: камсамолка Надзя КУЛІГІНА асвойвае прафесію снавальшчыцы.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

ЮНАЦТВА РАБОЧАГА КЛАСА

Сёлетняя восень стала першым крокам на шляху ў рабочы клас яшчэ для 77 тысяч учарашніх школьнікаў, залічаных у прафесійна-тэхнічныя вучылішчы (ПТВ) рэспублікі. Гэта на восем тысяч чалавек больш, чым было прынята на першыя курсы ў мінулым годзе.

Пра асаблівасці сёлетняга навучальнага года журналісту Я. ГАРЭЛІКУ раскажаў старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па прафесійна-тэхнічнай адукацыі Л. МАКСІМАЎ.

— У гэтым навучальным годзе адкрыліся тры новыя прафесійна-тэхнічныя вучылішчы — у Барысаве, Оршы і Ганцавічах. Да 260 спецыяльнасцей, па якіх рыхтавалі рабочых, прыбавілася больш як дзесяць новых. У першую чаргу гэта прафесіі, выкліканыя да жыцця развіццём навукова-тэхнічнага прагрэсу, такія, як аператар электронна-вылічальных машын і электрамеханік па рамонту і абслугоўванню электроннай тэхнікі. Упершыню пачынаецца падрыхтоўка наладчыкаў тэхнічнага абсталявання, такарных аўтаматаў і паўаўтаматаў, рэзчыкаў па дрэву, мадыстаў-капляршчыкаў і іншых спецыялістаў. Значна расшыраны прыём на вядучыя прафесійныя абслугоўвання, металаапрацоўчай прамысловасці, будаўніцтва, комплекснай механізацыі і аўтаматызацыі жывёлагадоўлі.

Упершыню ў краіне ў сельскіх ПТВ пачынаецца паскораная падрыхтоўка механізатараў сельскай гаспадаркі з ліку выпускнікоў сярэдніх школ, якія вучыліся курсу «Трактары, аўтаматбілі і іншыя сельгасмашыны». Тэрмін навучання ў такіх вучылішчах — 6—8 месяцаў, стыпендыя — 97 рублёў у месяц.

— Першыя гады работы сярэдніх ПТВ, дзе разам з прафесіяй выпускнікі восьмьх класаў набываюць і агульную сярэднюю адукацыю, заваявалі папулярнасць у моладзі. Якія перспектывы развіцця сеткі такіх вучылішчаў у нашай рэспубліцы?

— Жыццё пацвердзіла мэтазгоднасць і высокую эканамічную эфектыўнасць падрыхтоўкі кваліфікаваных рабочых менавіта ў сярэдніх ПТВ.

У мінулым годзе ў нас працавалі больш за 50 сярэдніх прафесійна-тэхнічных вучылішчаў. Цяпер іх колькасць павялічылася яшчэ на 20.

Выпускнікі сярэдніх ПТВ больш паспяхова асвойваюць новую тэхніку і тэхналогію, лёгка знаходзяць сябе на вытворчасці, даюць прадукцыю толькі высокай якасці, актыўна ўдзельнічаюць у рацыяналізатарскай рабоце. Аб аўтарытэце гэтых вучылішчаў сведчыць і такі факт. У большасці сярэдніх ПТВ конкурс сёлета склаў 3—4 чалавекі на месца. Па адных і тых жа спецыяльнасцях маладыя людзі больш ахвотна ідуць у сярэднія вучылішчы. Таму іх сетка будзе расшырацца і надалей.

— Што зроблена па паліяпцізаванню якасці выкладання ў прафесійна-тэхнічных вучылішчах?

— Большасць нашых выкладчыкаў прайшлі летам курс перападрыхтоўкі ў інстытутах удасканалвання настаўнікаў і ў вядучых вышэйшых навучальных установах рэспублікі. У многія вучылішчы майстрамі і выкладчыкамі спецыяльных прадметаў запрошаны вопытныя інжынеры і тэхнікі з прадпрыемстваў і будоўляў. Акрамя таго, добрае папаўненне ў атрад нашых педагогаў прыйшло з вышэйшых навучальных устаноў і тэхнікумаў Беларусі — каля 400 выпускнікоў.

Новая станцыя тэхнічнага абслугоўвання легкавых аўтамабіляў індывідуальнага карыстання ўведзена ў строй у Магілёве. Яна аснашчана сучасным дыягнастычным, рамонтным і іншым абсталяваннем, вырабленым у СССР, Венгрыі, ГДР, Польшчы і Чэхаславакіі, і разлічана на дваццаць пяць рамонтна-тэхнічных пастоў.

Побач пабудаван буйны магазін па продажу насельніцтву легкавых аўтамашын і запчастак да іх. Станцыя будзе таксама забяспечваць гарантыйнае абслугоўванне.

Увесь персанал прайшоў абучэнне і стажыроўку на Волжскім аўтазаводзе.

НА ЗДЫМКУ: агульны від станцыі тэхнічнага абслугоўвання.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

АГРАКОМПЛЕКС — ПАТРАБАВАННЕ ЧАСУ

Тры гады назад на базе саўгаса «Любань» Вілейскага раёна быў створан аграрна-прамысловы комплекс па вытворчасці і перапрацоўцы сельскагаспадарчай прадукцыі. Аб рабоце гэтага прадпрыемства раскажаў дырэктар комплексу Герой Сацыялістычнай Працы Яўген МІРАНОВІЧ.

— Здаўна павялося, што гародніна і фрукты, вырашчаныя і сабраныя ў вёсцы, адпраўляліся на перапрацоўку ў горад, — сказаў Мірановіч. — Яно і зразумела. У мінулым беларуская вёска, якая не мела дастатковай тэхнічнай узброенасці, проста не магла абыходзіцца без прадпрыемстваў горада. Іншая справа цяпер, калі калгасы і саўгасы, аснашчаныя сучаснай тэхнікай, становяцца на шляху аграрна-прамысловага развіцця. Сёння саўгас «Любань» — гэта цэлы комплекс сельскагаспадарчых і прамысловых вытворчасцей. Тут з поспехам вядзецца не толькі нарыхтоўка, але і перапрацоўка прадуктаў. Дарэчы, гэта аказалася справай выгаднай: чысты прыбытак ад работы дванаццаці нашых прадпрыемстваў і падсобных промыслаў складае ўжо 285 тысяч рублёў у год.

...Яўген Мірановіч — ветэран калгаснай вытворчасці. У вёсцы — сорак з лішнім гадоў. З іх у «Любані» — трыццаць. Ён чалавек дапытлівай думкі і гаспадарчай кемліваці. Не выпадкова практычныя вынікі работ саўгаса поўнасю тэмаю саўгасу і разлікамі дырэктара і яго памочнікаў. У саўгасе 75 дыпламаваных спецыялістаў. Сам Мірановіч сямігодны сельскагаспадарчы акадэмію і эканамічны факультэт інстытута.

— Прыцягненне да работы дзелавітых людзей, — гаворыць Яўген Мірановіч, — дабратворна адбіваецца на дзейнасці нашай складанай гаспадаркі.

Добра прадуманая арганізацыя вытворчасці дала магчымасць саўгасу за мінулыя пяцігодку амаль удвая павялічыць вытворчасць мяса і на тры чвэрці выхад малака. У 1975 годзе — апошнім у гэтай пяцігодцы — мы павінны сабраць па 50 цэнтнераў збожжавых, 350 цэнтнераў высокакрумалістай бульбы, 300 цэнтнераў гародніны з гектара, а на кожную сотню з сямі тысяч гектараў саўгаснай зямлі атрымаць па 1 000 цэнтнераў малака і 200 цэнтнераў мяса.

У мінулым годзе ўраднайнасць у саўгасе пераваліла рубж 40 цэнтнераў з гектара, мяса было атрымана паўтарыста цэнтнера на сто гектараў угоддзяў. Пародзістасць жывёлы паліпшаецца, укараняюцца новыя высокаўраджайныя гаўтні культуры, растуць надой. Сёння рэальнасць планаў любанцаў ні ў каго не выклікае сумненняў. Як эканаміст Яўген Мірановіч добра ведае, колькі прыбытку прыносяе гаспадарцы той або іншы ўчастак вытворчасці. Але сутнасць не ў голямым падліку рублёў, а ў галоўным — у імкненні даваць савецкім людзям тое, у чым яны маюць патрэбу.

КОЛАС ВЫРАС НА ПУСТЭЧЫ

Гандлёвы цэнтр адкрыўся ў пасёлку Колас Быхаўскага раёна. Ён пабудаван для меліяраў перасойнай механізаванай калонны № 19. За кароткі час на пустэчы побач з раённым цэнтрам узніклі шматкватэрныя жыллыя дамы з усімі выгодамі, культурна-бытавыя ўстановы, кі з тэлевізарамі, музычнымі

Пачалося будаўніцтва стадыёна, летняга тэатра, закладваецца парк са штучным возерам. На маляўнічым беразе Дняпра выбрана месца для прафілакторыя і піянерскага лагера.

Для механізатараў гэтай калонны, якая абслугоўвае палівальна-калгасу і саўгасу Магілёўскай вобласці, створаны добрыя бытавыя ўмовы і на палявых аб'ектах. Там пабудаваны інтэрнаты і сталовыя, лазні і душавыя, адкрыты чырвоныя кутурныя-бытавыя ўстановы, кі з тэлевізарамі, музычнымі

— Узяць, напрыклад, кумыс, — тлумачыць Мірановіч. — Эканамічна вытворчасць яго ў нашых умовах не так і выгадна: Беларусь — не Кіргізія. Але свежы кумыс незаменны пры лячэнні нырака, лёгкіх, астмы. Таму мы пастаўляем у санаторыі і магазіны рэспублікі гэты лячэбны прадукт, не лічачыся з рэнтабельнасцю. Тая ж логіка прымушае нас разводзіць чарнаплодную рабінку, вельмі карысную пры гіпертаніі, хваробах крыві, страўніка...

— Значыць, з аднаго боку, строгі эканамічны разлік, з другога — максімальны клопат аб чалавеку. Ці не лян пры вялі вад да неабходнасці стварэння ў саўгасе сваёй прамысловасці?

— Я б гэтыя прычыны не падзяляю. Ва ўмовах сацыялістычнай дзяржавы за эканамічнай выгадай заўсёды стаіць клопат аб людзях. І аб тых, хто непасрэдна заняты ў вытворчасці, і аб тых, хто карыстаецца яе вынікамі.

Цяпер на саўгасных заводах перапрацоўваецца кожны кілаграм гародніны і фруктаў. 54 віды кансерваў, сокаў, кампотаў, варэння, він адпраўляюцца ў гарадскія магазіны, дзе яны карыстаюцца вялікім попытам. Прадукцыя саўгаса высока ацэнена самымі кампетэнтнымі дэгустатарамі і нават адзначана сярэбраным медалём ВДНГ СССР.

Толькі ў мінулым годзе прадпрыемствы «Любані» выпусцілі больш за паўтара мільёны слоікаў розных кансерваў і каля мільёна літраў віна. У саўгасную касу паступіла дадаткова 2,9 мільёна рублёў. У выніку заробтак рабочых саўгаса вырас на адну чвэрць.

— Скажыце, а ці не стрымліваюць падсобныя промыслы далейшае развіццё сельскагаспадарчай вытворчасці?

— Насупраць. У разгар сяўбы або ўборкі калектывы прадпрыемстваў працуюць на палях, дапамагаючы вырасціць добры ўраджай. Зімой на дапамогу рабочым кансервавага і вінаробчага заводаў прыходзяць палыводы. У выніку і там і тут справа выйграе. Ліквідавана сезоннасць палыводаў. Дзякуючы падсобным прадпрыемствам рабочыя саўгаса круглы год заняты ў прамадскай вытворчасці. Прадставілася магчымасць забяспечыць работай на нескладаных аперациях, звязаных з перапрацоўкай прадукцыі, пажылых людзей, якія маюць паніжаную працаздольнасць, пенсіянераў, што не хочучь сядзець склаўшы рукі. Ахвотна ідзе працаваць на саўгасныя прадпрыемствы моладзь.

— Чым гэта тлумачыцца?

— У першую чаргу — новым характарам працы. У светлых і чыстых вытворчых цэхах устаноўлены камплекты су-

інструментамі, настольнымі гульнямі. А ўсяго меліяратары рэспублікі ў гэтым годзе атрымаюць каля ста тысяч квадратных метраў жылля, звыш 500 інтэрнатаў, сто сталовых.

Я. ГАЛКІН.

ГАЗІФІКАТАРЫ — ВЁСЦЫ

Газавыя паліва трывала ўвайшло ў быт жыхароў вёсак Іва-

часнага заводскага абсталявання, з'явіліся невядомыя раней вёсцы прафесіі, такія як майстар-наладчык, майстар-вузлекіслопшчык, мікрабіёлаг... Такіх новых прафесій налічваецца каля пяцідзiesiąці. Тэхніка не толькі павышае патрабаванні да культуры вытворчасці, да спецыяльнай і агульнаадукацыйнай падрыхтоўкі, але і стварае ўмовы для такой падрыхтоўкі. Што гэта за ўмовы? Па-першае, нарміраваны рабочы дзень. Два абавязковых выхадных кожны тыдзень. Далей — дадатковыя выхадныя дні і аплатаемныя водпускі для тых, хто вучыцца. У інстытутах і тэхнікумах завочна займаюцца каля 120 рабочых, 28 чалавек саўгас накіраваў на вучобу ў горад, кожнаму з іх выплачваецца павышаная стыпендыя за кошт гаспадаркі, а пасля заканчэння вучобы гарантуецца месца па спецыяльнасці...

Пераварэнне сельскагаспадарчай працы ў разнавіднасць індустрыяльнай самым спрыяльным чынам адбылася на рэнтабельнасці гаспадаркі. Ад рэалізацыі прадукцыі прамысловых прадпрыемстваў у саўгасную касу паступае палавіна ўсіх нашых прыбыткаў. На што яна расходзецца? У першую чаргу на расшырэнне вытворчасці, паліпшэнне ўмоў працы, набыццё новай тэхнікі, на будаўніцтва. Толькі за апошнія гады ў саўгасе ўведзена ў дзеянне дванаццаць буйных пуніасцю механізаваных памяшканняў для жывёлы, некалькі сховішчаў, пабудаваны машыны двор, аўтагараж. Пачалі дзейнічаць пасялковая кацельня, ачышчальныя збудаванні, праведзены водатравод, каналізацыя, цэнтральнае ацяпленне.

За апошнія сем год 86 сем'яў справілі наваселле ў саўгасных дамах. Пабудаван палац культуры на 500 месца, дом для пенсіянераў, дзіцячы сад-яслі, свой піянерскі лагер і дом адпачынку. Будаўніцтва працягваецца, і цяпер мы плануем штогод здаваць у эксплуатацыю па аднаму 8-кватэрнаму жыллому дому. Дзесяты тысяч рублёў у год мы расходую на прэміяванне рабочых і служачых.

— Агракомплекс даўно перастаў быць эксперыmentам, — заканчвае свой расказ дырэктар. — Гэта сённяшняя сутнасць нашай гаспадаркі, канкрэтнае ажыццяўленне рашэнняў XXIV з'езду КПСС аб далейшым уздыме сельскагаспадарчай вытворчасці. Гэта адзін са шматлікіх прыкладаў, якія адлюстроўваюць клопат Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада аб павышэнні матэрыяльнага і культурнага ўзроўню савецкага працаўніка.

Б. ЯУГЕНЬЕУ,
АДН.

цэвічкага раёна. Колькасць пліт, устаноўленых у дамах сельскіх працаўнікоў, павялічваецца з кожным годам. Нядаўна, напрыклад, блакітныя агеньчыкі загарэліся ў дамах жыхароў палескіх вёсак, якія размешчаны на тэрыторыі саўгаса імя Мічурына. Такім чынам, зручным палівам у раёне цяпер карыстаюцца звыш чатырох тысяч калгасных сем'яў.

П. МЕРГЕС.

ПАВІННЫ ВЕДАЦЬ УСЕ

У рэдакцыю раённай газеты пазваніў Уладзімір Дудар, старшыня Ваўкавыскага выканкома Савета дэпутатаў працоўных. Ён паведаміў, што ў Падорску гасцюе чалавек, які амаль сорак год пражыў у Лацінскай Амерыцы. Мы зацікавіліся гэтым чалавекам, і праз некаторы час Сяргей ПРЫСТУПА, адгукнуўшыся на наша запрашэнне, завітаў у рэдакцыю. Мы папрасілі Сяргея Андрэвіча расказаць пра сябе, пра свае ўражанні ад сустрэчы з роднай зямлёй.

Мне было 26 год, калі бацька, мачаха і нас чацвёра братоў вырашылі падацца за акіян, дзе, па чутках, заўсёды ёсць работа і шмат неапрацаванай зямлі. У той час з Заходняй Беларусі многія ехалі ў свет, ратуючыся ад беспрацоўя і беззямелля. У нашай сям'і было 10 дзяцей, ужо дарослых, некаторыя мелі свае сем'і. Пачаліся сваркі за кавалак зямлі.

Вось так мы апынуліся ў Парагваі. Пастаяннай работы не было, а за часовую плацілі грашы. Перабраліся ў Аргенціну. У Буэнас-Айрэсе я ўладкаваўся рознарабочым, затым дзевяць год працаваў на чыгунцы. Звольнілі па скарачэнню штатаў. Доўга не мог знайсці работы. Нарэшце, прынялі на металургічны завод рознарабочым. На гэтай «пасады» заставаўся да пенсіі.

Не мне аднаму, многім нашым землякам давалося нямаля паабіваць парагаў, прапануючы свае рабочыя рукі. А знайшоўшы працу, часцей цяжкую, некваліфікаваную, вымушаны былі аддаваць ёй усе сілы. Але ўсё ж знаходзілі час, каб наведаць клуб, дзе збіраліся прагрэсіўныя эмігранты, падзяліцца весткамі з роднай зямлі, паспяваць свае песні. Я з'яўляюся членам клуба імя Бялінскага.

Пасля разгрому фашыскай Германіі ў Аргенціну, ратуючыся ад народнага гневу, рынуліся бандэраўцы, уласаўцы і іншыя здраднікі. Каб неяк апраўдаць сябе, пачалі паклёпнічаць на савецкую рэчаіснасць, у сваіх брудных газетках услаўляць «барацьбітоў» за «незалежную» Украіну і Беларусь. Мы выкрывалі іх брахню, дэвалі адпор антысавецкай прапагандзе, якую яны не спыняюць і зараз. Але цяпер людзі не звяртаюць на іх увагі, бо ведаюць праўду аб СССР.

37 год пражыў я ўдалечыні ад Радзімы і ўвесь час марыў пра спатканне з ёй. І вось я праз столькі год упершыню ступіў на бацькоўскую зямлю, убачыў родных. У Падорску жыве жонка брата. Яна ўжо не працуе, атрымлівае пенсію. Мой пляменнік, саўгасны шафёр, добра зарабляе. Пабываў я і ў сясцёр жонкі на Украінскім Палесці. Яны працуюць у калгасе, таксама жывуць заможна. Ездзіў у Латвію да пляменніцы.

Тое, што я ўбачыў у родных мясцінах, уразіла і здзівіла мяне. Нават вачам не верыў, калі даведаўся, што гэтыя старанна апрацаваныя палі, прыгожыя дамы ў садах раскінуліся на тым месцы, дзе раней было непраходнае балота. Да многіх землякоў я заходзіў у госці. У дамах — тэлевізары, дыктоўная мэбля. Раней веласіпед быў дзівам, а зараз усе гавораць пра матацыклы, аўтамабілі, якія набылі ці ў хуткім часе збіраюцца набыць. Значыць, ёсць у людзей грошы.

Аднак галоўнае не ў тым, што ў гаражы стаіць блакітны ці нейкага іншага колеру «масквіч», а ў жонкі і дачкі да кожнага свята новая сукенка. Галоўнае ў тым, што заараны межы, за якія яшчэ на маёй памяці брат забіваў брата, а сын — бацьку. На вялізныя палі выйшла магутная тэхніка, і праца чалавека стала лягчэйшай і цікавейшай. Я пераканаўся ў тым, як многа могуць зрабіць людзі, калі самі становяцца гаспадарамі сваёй зямлі, сваёй краіны. А ці ж мог я раней уявіць, што дзеці маіх былых суседзяў змогуць вывучыцца на аграномаў, інжынераў, настаўнікаў, урачоў?

Аб тым, што ўбачыў, раскажу землякам у Аргенціне. Не ўсе могуць прыехаць на Радзіму, але ўсе павінны ведаць, якой яна стала.

А. ПАНКРАЦЬЕУ.

АБНОЎЛЕНЫ

КРАЙ

З гадамі туга па Радзіме становіцца мацнейшай, усё часцей сніцца чалавеку па начах родныя мясціны, людзі, якіх ведаў змалку.

Мусіць таму за апошнія чатыры гады я ўжо тры разы раз наведаў вёску Клемянцінава, дзе калісьці нарадзіўся. І ведаецца, якое першае пачуццё,

калі прыязджаю сюды? Здзіўленне.

Я выехаў у Канаду ў 1930 годзе. Пакідаў вёску з маленькімі хачінкамі, пакрытымі саломой. А прыехаў і ўбачыў абноўлены край.

Многае дала Савецкая ўлада палешукам. Яна адкрыла ім дарогі ў навуку. Мой плямен-

нік Валодзя скончыў політэхнічны інстытут, пляменніца Люба працуе бухгалтарам.

Вялікія клопаты ў Савецкай краіне аб здароўі людзей. Візіт да ўрача бясплатны, знаходжанне ў бальніцы таксама нічога не каштуе. А ў Канадзе за адзін дзень праведзены ў

бальніцы, неабходна заплаціць 50 долараў.

Змяняецца з кожным годам выгляд раённага центра Іванава. Растуць шматпавярховыя дамы, прадпрыемствы, будуюцца дзіцячыя сады. Усе робіцца, каб чалавеку было зручна жыць і працаваць.

М. БАРЫСЮК.

Пералескі Міншчыны.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

РАСХВАЛЯВАЎСЯ ДА СЛЁЗ

Мікалаю Пясочкаму было 12 гадоў, калі сям'я з Бродніцы выехала ў Аргенціну.

Бацька ўладкаваўся працаваць на нафтавых промыслах, але жыць усё роўна было вельмі цяжка. Як сваю асабістую трагедыю, перажывалі Пясочкія напад гітлераўскай Германіі на СССР. Праз таварыства міжнароднага Чырвонага Крыжа яны, як і іншыя патрыёты, унеслі свае скромныя зберажэнні ў фонд дапамогі Савецкаму Саюзу.

Прыехаў жа сюды Мікалай Андрэвіч змог толькі праз 37 гадоў.

— Ступіўшы на родную зямлю, я так хваляваўся, што не мог вымавіць ні слова, — раскажае госць, — мяне можа зразумець толькі той, хто, як і я, доўгія гады пражыў на чужыне...

Гасціў Мікалай Андрэвіч у родзічаў у вёсцы Дварэц Лунінецкага раёна. У Аргенціне ён чытаў савецкія газеты, быў гатовы да таго, што на Радзіме адбыліся велізарныя пераўтварэнні, але ўбачанае пераўзыйшло ўсе чаканні.

Дзіцячая памяць учыпістая. Мікалай на ўсё жыццё запомніў, як яго бацька, мокры і стомлены, вяртаўся з Грычыніцкіх балот, куды з цяжкасцю дабіраўся, каб накасіць сена. Няма цяпер гэтых балотаў і ў паміне. Яны даўно ўжо сталі ўрадлівымі землямі, на якіх добра родзіць збожжа, бульба.

— Я са старшынёй калгаса Мікалаем Самуікам на яго машыне ўсю гаспадарку аб'ехаў, —

расказаў госць. — Добры ўраджай сабралі ў гэтым годзе мае землякі — па 30 цэнтнераў збожжа з гектара, а на лепшых участках — і па 40.

Ад старшыні Мікалая Пясочкі даведаўся, што дзяржава бяра на сябе ўсе затраты па меліярацыі зямель, будаўніцтву дарог, тасады полеахоўных лясных палос, вапнаванню глебы і г. д.

У калгасе імя Жданава 4300 гектараў сельгасугоддзяў, каля 3 тысяч галоў буйной рагатай жывёлы, 1500 свіней. Праз два гады палогоўе свіней узрасце да 10 тысяч. Ужо здадзена ў эксплуатацыю першая чарга механізаванага свінагадоўчага гарадка.

У вёсцы Бродніца — на радзіме Мікалая Пясочкага — пабудавана новая школа. Аб такім выдатным будынку ў вёсцы раней і не марылі. Яшчэ большая школа ўзведзена ў вёсцы Дварэц — цэнтры калгаса імя Жданава. Дзеці калгаснікаў бясплатна вучацца ў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах, атрымліваюць стипендыю.

У кожнай вёсцы ёсць магазіны, камбінаты бытавога абслугоўвання. Людзі будуць дабrotныя дамы. Толькі за апошнія чатыры гады справілі наваселле больш як 70 сем'яў калгаснікаў.

Шмат цікавага даведаўся Мікалай Пясочкі аб нашай краіне.

М. ЮСЦІНОВІЧ.

«НЕНАГЛЯДНЫЯ» СЕЛЕКЦЫЯНЭРА ВАЛУЗНЁВА

29 лістапада 1974 года вядомаму беларускаму селекцыянеру, доктару біялагічных навук Анатолю ВАЛУЗНЁВУ спаўняецца семдзесят гадоў. Вучоны зрабіў вялікі ўклад у тэорыю і практыку селекцыі ягадных культур, стварыў шэраг новых высакіа-якасных гатункаў парэчак, агрэсту і садовых суніц.

Восень — найбольш падыходзячы перыяд пасадкі ягаднікаў. Таму ля ганку «белага дома», дзе размясцілася лабараторыя селекцыі і агратэхнікі ягадных культур Беларускага навукова-даследчага інстытута бульбы і плодга-родніцтва, нягледзячы на ​​пранізлівы вецер і дробны надакучлівы дождж, было шмат наведвальнікаў. Яны прыйшлі і прыехалі сюды за пасадачным матэрыялам. Даведаўшыся ад жанчын, якія рыхтавалі да адпраўкі пасылкі з гатунковымі саджанцамі, дзе можна знайсці Валузніёва, я накіраваўся на даследчую плантацыю. Анатоля Рыгоравіч пры сустрэчы развёў рукамі:

— Ну, што ты будзеш рабіць з гэтымі аматарамі: кожны хоча, каб менавіта я выбраў яму саджанцы!

У пакой, дзе было так цёпла і ўтульна пасля восенскай непагадзі, мне давалося нейкі час чакаць, пакуль гаспадар кабінета задаволіць просьбы чакаўшых яго наведвальнікаў.

Нарэшце, мы засталіся ўдваіх, і вучоны-селекцыянер звярнуўся да мяне.

— А вас што цікавіць?

— Анатоля Рыгоравіч, як вы пачалі працаваць з ягаднікамі?

— Ведаецца, у гэтым няма нічога рамантычнага, — усміхнуўся ён. — Пасля заканчэння Ленінградскага сельскагаспадарчага інстытута мне некалькі гадоў давалося працаваць з таматамі. Маім першым навуко-

вым творам была кніга «Таматы ў БССР», дарэчы, першая ў рэспубліцы праца, прысвечаная вырошчванню таматаў, у той час новай для Беларусі агародняй культуры. Кніга вытрымала два выданні: у 1932 і 1935 гадах. А ў 1936 годзе мне прапанавалі ўзяцца за селекцыю ягадных культур, я, ні хвіліны не вагаючыся, згадзіўся і ніколі не шкадаваў аб гэтым. Займаўся парэчкамі, суніцамі, агрэстам, малінай.

Ягаднікі настолькі ўвайшлі ў жыццё вучонага, што сталі не толькі асноўным заняткам, а нават і хобі, бо ў вольны час на прысядзібным участку Анатоля Рыгоравіч вырошчвае лімоннік, актынідыю, каліну і іншыя расліны. Толькі ўнучка Леначка можа адарваць яго ад работы ў гародчыку.

Вядомы савецкі вучоны Васіль Юр'еў неяк выказаў думку, што толькі той селекцыянер даб'ецца поспеху, які мо-

жа бязлітасна крытыкаваць сябе, знішчаць сваімі рукамі тое, што сам жа зрабіў учора...

Вера Гарэтая, тэхнік лабараторыі, выразна помніць «бязлітаснасць», з якой Валузніёў распраўляўся з сеянцамі, бракуючы тысячы іх, пакідаючы толькі самыя лепшыя і перспектыўныя. Але потым яна зразумела: у селекцыі інакш нельга, бо доўга не атрымаеш жаданага выніку.

Вучоны працуе з невялікай колькасцю гібрыдных сеянцаў. Напрыклад, гатунак агрэсту «Яравы» быў вылучан з мінімальнай колькасці — усяго з чатырох сеянцаў. У выніку селекцыйнай працы А. Валузніёў вывёў звыш трыццаці гатункаў, у тым ліку садовыя суніцы «лявоніха», «мінскія», «чайка», «Аўрора», «Несперка», агрэст «шчодры», «яравы», «прыгажун Лошыцы», «агеньчык», «беларускі чырвоны» і «беларускі цукровы», чорныя

парэчкі «Золушка», «Паўлінка», «кантата-50» (у гонар 50-годдзя Савецкай улады), «пілот Аляксандр Мамкі», «Мінай Шмыроў», «партызанка Садоўская». Гэтыя гатункі вызначаюцца высокімі смаковымі якасцямі, зімастойкасцю, урадлівасцю. Многія з іх раяніраваны і займаюць у рэспубліцы палову ўсіх плантацый. А цяпер створаны новыя, яшчэ больш прадуктыўныя гатункі чорных парэчак «Беларускія салодкія», напрыклад, даюць з гектара ў сярэднім каля ста цэнтнераў буйных, бліскучых, нібы таючых у роне ягад, якія ўтрымліваюць 12 працэнтаў цукру і сваім водарам нагадваюць вінаград. Атрыман гатунак чырвоных парэчак з буйнымі, прыемнага кіслала-салодкага смаку ягадамі, які атрымаў назву «ненаглядныя».

— Назва гэтых парэчак мне прыснілася. Так, так, я не жар-

Многое изменилось в мире с тех пор, как 57 лет назад в России была совершена Великая Октябрьская социалистическая революция. Неизменным осталось стремление людей к миру, к исключению войны из жизни человеческого общества. И в том, чтобы это стремление превратилось в реальность, огромную роль сыграла и играет внешняя политика Советского Союза, основанная на ленинских принципах.

Ленинский внешнеполитический курс получил ярчайшее выражение в документах XXIV съезда КПСС. Принятая съездом Программа мира, единодушно одобренная всем советским народом, направлена на решение важных, наиболее актуальных проблем современного мирового развития. Она справедливо воспринимается как программа утверждения на земле ленинских норм международной жизни. Эта программа вдохновлена высоким стремлением — добиться, чтобы небо над землей всегда было чистым, чтобы не слышен был гром орудий, а ракеты применялись лишь в мирных целях,

Совершенно очевидно, что развитие отношений между СССР и США не направлено против третьих стран. Это торжественно подтвердили оба государства, дав обязательство руководствоваться принципом неприменения силы не только в своих взаимоотношениях, но и в отношении третьих стран. «И мы будем приветствовать», — говорил Л. И. Брежнев, выступая по американскому телевидению в июне 1973 года, — если наши усилия по улучшению советско-американских отношений помогут вовлечению в процесс разрядки напряженности новых и новых государств, будь то в Европе или Азии, в

ОТ ДЕКРЕТА О МИРЕ ДО ПРОГРАММЫ МИРА

ЭТИ принципы были провозглашены сразу же после победы Великого Октября в одном из первых документов Советского государства — Декрете о мире, написанном В. И. Лениным. Страна Советов объявила главной целью своей внешней политики борьбу за мир между народами.

Прошедшие годы показали, что Советский Союз твердо следовал этим курсом на международной арене. Политика СССР на укрепление сил мира, социализма, национального освобождения неуклонно проводилась и в трудные годы «холодной войны» и проводится сейчас в условиях известной разрядки международной напряженности. «Понятие закономерно то, — подчеркивал Генеральный секретарь ЦК КПСС Л. И. Брежнев в речи при получении международной Ленинской премии «За укрепление мира между народами» в июле 1973 года, — что свое понимание справедливого мира, свое толкование миролюбивой политики советские люди неразрывно связывают с именем нашего вождя и учителя, основателя нашей партии и государства — Владимира Ильича Ленина. Именно Ленин впервые в истории человечества соединил теорию научного коммунизма с практикой ведения государственной внешней политики. Из этого сплава ленинской мысли и ленинского дела и родились те принципы и методы социалистического курса на международной арене, которыми мы, его ученики и последователи, руководствуемся и будем руководствоваться всегда».

чтобы ядерная энергия служила интересам людей.

Активная, целеустремленная деятельность Коммунистической партии и Советского государства по претворению в жизнь Программы мира уже принесла ощутимые результаты. В международных отношениях происходят заметные позитивные сдвиги. Все более утверждаются в практике международной жизни принципы мирного сосуществования государств с различным социальным строем. Удалось добиться решения ряда острых проблем, отравлявших международную обстановку еще со времен второй мировой войны. На деловую основу поставлено обсуждение коренных международных вопросов, от решения которых зависят долговременные судьбы мира. И все это прямо или косвенно связано с советскими конструктивными инициативами, с совместными акциями стран социализма на мировой арене.

Большое значение для развития позитивных процессов в мире имеют сдвиги в советско-американских отношениях. Нормализация отношений между двумя сильнейшими государствами социалистической и капиталистической системы, заключенные между ними в результате встреч на высшем уровне соглашения означают крупный шаг на пути к упрочению международной безопасности. Особенно важен тот факт, что эти державы, обладающие крупнейшим в мире промышленным и военным потенциалом, впервые в истории достигли договоренности о том, что будут совместно добиваться устранения опасности ядерной войны и применения ядерного оружия.

Африке или Латинской Америке, на Ближнем или Дальнем Востоке».

Закономерным результатом внешней политики Советского Союза явились значительные перемены на Европейском континенте. Европа вступила в период строительства новой системы отношений, в основе которой лежат принципы нерушимости границ, неприменения силы, невмешательства во внутренние дела, уважения суверенитета, равноправного сотрудничества. Большое влияние на оздоровление политического климата в Европе оказывает развитие добрососедских отношений СССР, других социалистических стран с Францией, ФРГ. Все более углубляется и приобретает разносторонний характер сотрудничество во многих областях между Западом и Востоком континента.

В этом позитивном и полезном для всех европейских государств процессе особая роль принадлежит Советскому Союзу. Именно благодаря его усилиям в Европе, второй этап которого продолжается сейчас в Женеве. Значение общеевропейского совещания трудно переоценить. Оно уникально и по характеру своей работы и по целям, которые призвано достичь. Впервые в истории 33 европейских государства, США и Канада включались в процесс согласования точек зрения государств по важнейшим вопросам обеспечения прочного мира в Европе. Поэтому исключительно важным представляется скорейшее и плодотворное завершение работы общеевропейского совещания, принятие весомых решений, которые заложили бы

(Окончание на 6-й стр.)

ЯЗЫК, ПОНЯТНЫЙ МИЛЛИОНАМ

Русский язык изучают в 87 странах мира. Ежегодно в нашу страну приезжают сотни иностранцев совершенствовать свои знания. Вот и в нынешнем году в очередной раз начались занятия на десятидневных курсах при Московском государственном университете для зарубежных преподавателей русского языка.

Организованные в 1961 году Союзом советских обществ дружбы и культурной связи с зарубежными странами, эти курсы приобрели широкую популярность.

Для слушателей, представителей почти 20 стран Европы, Азии, Африки и Латинской Америки, русский язык уже давно перестал быть просто увлечением. Многие из них либо сами преподают его в школах, гимназиях, колледжах, либо широко используют в повседневной работе. Они не один год изучали русский язык у себя на родине и теперь прибыли в Москву совершенствовать свои знания.

Занятия ведутся по обширной программе разговорного общения, основанной на последних достижениях лингвистики, психологии и ставшей уже распространенной новой науки психолингвистики. Преподают страноведение, то есть изучается история, география, культура, литература СССР, его экономика. Ведь по-настоящему можно изучать язык только познав страну, поняв характер ее народа.

Вот почему наряду с лекциями и практическими занятиями слушатели знакомятся с Москвой, посещают музеи и театры, бывают на предприятиях и в вузах, совершают поездки по городам.

Занятия ведут преподаватели МГУ и специалисты недавно созданного Института русского языка имени А. С. Пушкина. Его задача — готовить высококвалифицированных преподавателей и ученых-русистов, создавать учебники, словари и методические пособия для распространения в разных странах. В скором времени на учебу в институт будут ежегодно приезжать более 3 000 человек из разных стран.

О том, как идут занятия, рассказывает слушательница из Индии Катам Раджу Дурга. На родине преподает русский язык в Индийско-советском культурном обществе:

— В каждой лекции, на каждом практическом занятии видна продуманная методика. Используются фонетические кабинеты, классы программированного обучения, учитывающие индивидуальные знания русского языка каждым слушателем. Постоянные встречи с советскими студентами, рабочими, артистами, писателями — прекрасная разговорная практика.

Я давно изучаю русский язык. Начинала в Индийско-советском культурном обществе, которое насчитывает десятки тысяч друзей Советского Союза.

Иоми Кацуйоси прибыл в Москву из Японии. Он говорит:

— Изучают русский язык в Японии буквально тысячи людей. Многие делают это в обществе «Япония—СССР», филиалы которого находятся в различных городах страны, другие по передачам телевидения, ведущего постоянные занятия. Такой интерес к русскому языку подсказан самой жизнью, и прежде всего большими успехами СССР в области экономики, его последовательной мирной политикой. И, конечно, многих интересует советское искусство, имеющее прекрасные традиции.

Я надеюсь, что занятия на этих курсах помогут мне в совершенстве овладеть русским языком.

Леонид АНКУДИНОВ.

Мінск. Набярэжная Свіслачы.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

тую, — усміхаецца Анатоль Рыгоравіч. — Закончыў я працаваць з гібридам і падрыхтаваў яго для перадачы на дзяржаўнае выпрабаванне, а вось як назваць новы гатункаў — ніяк не вырашу. А пачу мне прыснілася, нібы стаю ля куста гэтых парэчак, пакрытага гронкамі буйных, ярка-чырвоных ягад, такіх прыгожых, такіх празрыстых, што кожнае зярынтка, кожная жылачка ў іх відаць, гляджу на гэтае харавто і ніяк наглядзецца не магу. Раніцай падняўся гадзін у пяць і пайшоў на плантацыю, каб пераканацца — сапраўды ягады такія прыгожыя ці мне толькі прыснілася. Убачыў гронкі ягад, транізанных першымі праменямі ўзыходзячага сонца ды шчэ абсыпанных ззяючымі рабіноткімі кропелькамі расы, ўжо не сумняваўся болей ні віліны — «ненаглядныя» і ропка.

У пакой зайшоў мужчына гадоў шасцідзесяці і, не назваўшыся, пачаў скарагаворкай: — Я да вас здалёку, таварыш доктор. Даўно хацеў з ва-

мі сустрэцца, ды ўсё не ўдавалася..

Анатоль Рыгоравіч пачаў шукаць свае акульяры, мяркуючы, што яго прышоў правесці стары знаёмы, якога ён не пазнаў. Але гэта быў незнаёмы яму аматар-садавод, адзін з многіх прыхільнікаў таленту селекцыянера. Садоўнік Гарбаты з Хойнікаў прыехаў у навукова-даследчы інстытут бульбы і плодагародніцтва пагутарыць з селекцыянерам Валужнёвым, доктарам біялагічных навук, добра вядомым далёка за межамі Беларусі. Я з цікавасцю слухаў размову двух няўрымслівых — вучонага і практыка, якія ад гатункаў суніц і чорных парэчак неўзабаве перайшлі да асаблівага вышэйшага далёкаўсходніх ягаднікаў-ліян актыўны і лімонніка.

Многія гады Анатоль Рыгоравіч займаўся педагагічнай дзейнасцю, доўгі час чытаў лекцыі ў Беларускай дзяржаўным універсітэце, Мінскай школе плодагародніцтва, паранейшаму мае аспірантаў. Былыя яго вучні Рамуальд

Лойка, Тамара Шкурко, Галіна Раічыкава сталі кандыдатамі навук і працуюць поплеч з настаўнікамі.

У Анатоля Рыгоравіча вялікія задумы на будучае — праца па стварэнню новых гатункаў, прыгодных для механізаванага вырошчвання.

— Першыя крокі зроблены: ужо ёсць гібриды як з верхавінным ростам, так і з адначасовым паспяваннем ягад — гэта якраз тая прыкмета, што павінны мець будучыя гатункі. І пакуль яны не будуць створаны — не пайду ў адстаўку! — гаворыць Анатоль Рыгоравіч.

У вачах Валужнёва свеціцца перакананасць. Свізна яго — яшчэ не старасць, а толькі жыццёвы вопыт, багацце накопленых ведаў, неабходных практыцы.

Анатоль БАЯРОВІЧ.

«Голас Радзімы»

№ 46 (1359)

СЯБРОЎКА І ДАРАДЧЫЦА

ЗА ПЛЕННУЮ РАБОТУ ПА КАМУНІСТЫЧНАМУ ВЫХАВАННУ ЖАНЧЫН САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ, МАБІЛІЗАЦЫІ ІХ НА ВЫКАНАННЕ ЗАДАЧ ГАСПАДАРЧАГА І КУЛЬТУРНАГА БУДАЎНІЦТВА УКАЗАМ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА САВЕТА СССР ЧАСОПІС «РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА» УЗНАГОРДЖАН ОРДЭНАМ ПРАЦОўНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА.

Паўстагоддзя назад убачыў свет першы нумар «Беларускай работніцы і сялянкі», тыраж якога быў усяго тры тысячы экзэмпляраў. На сціплай вокладцы шэрага колеру дзве жанчыны — работніца і сялянка. Яны стаяць пад чырвоным сцягам. Сялянка трымае ў руцэ разгорнутую азбуку. Гэты малюнак сімвалічны.

Нялёгкім быў шлях далучэння жанчын да справы камуністычнай перабудовы грамадства. Кожныя чатыры з пяці не ўмелі пісаць і чытаць. Але рэвалюцыя абудзіла ў іх гарацае жа-

данне ўдзельнічаць у грамадскім жыцці краіны. Наспела неабходнасць выдаваць часопіс, які б звяртаўся непасрэдна да жанчын, каб, як было сказана ў рэдакцыйным артыкуле першага нумара, «абуджаць сямасць працоўных жаночых мас, клікаць іх на актыўную працу, арганізоўваць іх вакол нашых жанаддзелаў, дэлегацкіх сходаў, растлумачваць сялянцы-бяднячцы сутнасць камуністычнага руху, клікаць яе ў партыю, знаёміць з жыццём і бытам работніцы і ўмацоўваць між імі брацкі саюз».

І ў першым, і ў наступных нумарах часопіс імкнуўся ні на крок не адступіць ад гэтай праграмы. Беларускія жанчыны пісалі ў рэдакцыю аб сваім жыцці, аб тым, што іх хвалюе. «Як я стала дэлегаткаю і што далі мне дэлегацкія сходы», «Як я, простая дзевачка, дадумалася да кааперацыі», «Цягне хадзіць на сходы» — вось назвы некаторых артыкулаў, змешчаных у часопісе. І няхай яны былі літаратурна недасканалыя, але не трэба забываць, што ствараліся гэтыя допісы пры святле лучыны, што пісалі іх жанчыны, якія, магчыма, толькі-толькі навучыліся выводзіць літары. Галоўнае ў тым, што іх аўтары жылі клопатамі ўсёй краіны, вучыліся думаць па-дзяржаўнаму, дасягнулі да актыўнай грамадскай дзейнасці.

У часопіса былі выдатныя аўтары. Прыслала артыкул Н. Крупская. Да чытачак звяртаўся з паэтычнымі радкамі-заклікамі Я. Купала. На ста-

ронках часопіса выступалі К. Чорны, З. Бядуля, П. Трус, К. Крапіва, П. Глебка.

Праз пяць дзесяцігоддзяў пранёс часопіс вернасць мэце, вызначанай партыяй у дзень яго нараджэння. Ён клікаў работніц і сялянак да новага жыцця. Ён дапамагаў ім вучыцца і выхоўваць дзяцей. Ён крочыў з імі па будоўлях першых пяцігодак, ствараў першыя камуны і калгасы, заўважаў і прапагандаваў рысы новага быту, новыя звычаі і абрады.

Старонкі часопіса данеслі да нас імёны жанчын, якія нароўні з мужчынамі стваралі сацыялістычнае грамадства, а ў гады Вялікай Айчыннай вайны сталі на абарону сваёй зямлі.

У грамадскай вытворчасці нашай рэспублікі больш чым палову працоўнікоў складаюць жанчыны. Аб іх і для іх — часопіс «Работніца і сялянка», які сёння выдаецца амаль паўмільённым тыражом.

ОТ ДЕКРЕТА О МИРЕ ДО ПРОГРАММЫ МИРА

(Окончание. Начало на 5-й стр.)

в задаче европейского мира прочный фундамент. И одновременно создали бы наиболее благоприятные условия для экономического, научно-технического и культурного сотрудничества на континенте.

Страны социализма стремятся дополнить политическую разрядку разрядкой военной. В этом направлении новыми полезными шагами могут стать конкретные решения о сокращении вооруженных сил и вооружений в Центральной Европе, о чем сейчас ведутся переговоры в Вене.

Советский Союз всегда придавал огромное значение борьбе за разоружение. За последние десятилетия при самом активном участии СССР удалось добиться заключения ряда важных договоров по таким вопросам, как запрещение испытаний ядерного оружия, его нераспространение, запрещение бактериологического оружия и другие. Но все это, хотя и очень полезные, однако, лишь первые шаги. Гонку вооружений в мире пока остановить не удается. Необходимы коренные сдвиги в этой области. Понимая всю сложность решения этой огромной задачи, СССР готов на первых порах пойти на частичные меры, которые способствовали бы достижению всеобщего и полного разоружения.

Поэтапное решение проблемы разоружения уже привело к определенным конкретным результатам. Живой интерес проявила международная общественность к последним предложениям Советского Союза по вопросам частичного разоружения, одобренным XXVIII сессией Генеральной Ассамблеи ООН. Особенно широкий отклик получило среди государств «третьего мира» предложение СССР о сокращении военных бюджетов государств — постоянных членов Совета Безопасности ООН на 10 процентов и об использовании части сэкономленных средств на оказание помощи развивающимся странам. Важную роль в прекращении гонки вооружений

призвана сыграть Всемирная конференция по разоружению. Сейчас на повестку дня встает практическая подготовка созыва такой конференции.

Проводя миролюбивую внешнюю политику, Советский Союз особое внимание уделяет ликвидации «горячих точек», угрожающих всеобщему миру. Советский народ внес исторический вклад в победу вьетнамского народа над империалистической агрессией. Последовательно добивается СССР и установления мира на Ближнем Востоке. После прошлогодней вспышки военных действий в этом районе Советский Союз приложил немало усилий для нормализации обстановки на Ближнем Востоке, созыва женеваской мирной конференции. Был осуществлен развод войск воюющих сторон как первая мера по мирному урегулированию. Это, однако, ни в коем случае не может заменить политического урегулирования ближневосточного кризиса. Народы не могут согласиться, чтобы Израиль постоянно держал факел у бочки с порохом, готовой взорваться в любую минуту. Поэтому Советский Союз решительно выступает за скорейшее и эффективное возобновление работы женевской конференции с участием всех заинтересованных сторон, включая представителей арабского народа Палестины. На Ближнем Востоке должен быть установлен прочный и справедливый мир. Этого требуют интересы всеобщей безопасности.

Неустойчивость на Ближнем Востоке может служить наглядным свидетельством того, насколько сложным является нынешний период международного развития. Пронски врагов мира не прекращаются, а порой усиливаются. Об этом же говорят и недавние события на Кипре, вновь показавшие ту негативную роль, которую играет блок НАТО в международной жизни. Разрядку напряженности пытаются сорвать и нынешние пекинские руководители.

Действия врагов разрядки, естественно, усложняют путь к укреплению всеобщего мира, налаживанию отношений сотрудничества между государствами с различными социальными системами. И тем не менее предпосылки для коренной реконструкции международных отношений существуют.

Внешняя политика Советского Союза, других социалистических стран, вдохновляемая идеями Ленина, стала ныне наиболее динамичным и мощным элементом системы международных отношений. В качестве одной из своих важнейших целей она ставит задачу превратить нынешнюю разрядку в явление глобальное, стабильное, необратимое, обеспечить социальный прогресс в условиях мира и безопасности народов. Во имя достижения этой цели Советский Союз боролся на протяжении всех 57 лет своего существования и продолжает бороться ныне со всей страстностью и энергией.

Лев ВОЛОДИН.
АПН

ПЕРАКЛАД — МОСТ ДРУЖБЫ

ЯЗЭПУ СЕМЯЖОНУ — 60 ГОД

Немагчыма ўявіць цяпер літаратуру любога народа, якая не сягала б за межы ўласных нацыянальных інтарэсаў, этнічных граніц, не даносіла б да сваіх чытачоў лепшыя літаратурныя набыткі іншых народаў. І ў гэтай высакароднай справе вялікая роля належыць пісьменнікам-перакладчыкам. Яны з'яўляюцца своеасаблівымі пасрэдкамі паміж іншамовнымі літаратурамі і чытачамі свайго народа.

І калі сёння ў Беларусі Шаўчэнка і Пушкін, Міцкевіч і Бёрнс, Шэкспір і Байран, Гейнэ і Вазаў, Беранжэ і Пецэфі, Райніс і Руставелі, як і шэраг іншых выдатных прадстаўнікоў сусветнай і шматнацыянальнай савецкай літаратуры, гучаць па-беларуску, дык у гэтым заслуга нашых пісьменнікаў-перакладчыкаў. Сярод іх і Язэп Семяжон, імя якога можна даволі часта бачыць на беларускіх выданнях зарубежнай літаратуры. Дасканаласць веданне англійскай, нямецкай, польскай і іншых моў, высокае майстэрства і культура перакладу паставілі яго ў лік найбольш вядомых і таленавітых пісьменнікаў-перакладчыкаў нашай рэспублікі.

З часу першых яго мастацкіх перакладаў у 1935 годзе (калі Язэп Семяжон быў студэнтам факультэта замежных моў Мінскага педагогічнага інстытута імя М. Горкага) прайшло амаль сорак гадоў. Але па-сапраўднаму перакладчыкі талент Семяжона разгарнуўся ў пасляваенны час, калі афіцэр-франтавік стаў і сур'ёзна заняўся літаратурнай дзейнасцю. Беларускі чытач змог пазнаёміцца на сваёй роднай мове з творамі Вільяма Шэкспіра, Джорджа Байрана, Роберта Бёрнса, Джэні Радары, Джона Кітса, Уолта Уйтмена, Марка Твэна, Адама Міцкевіча, Юльіуса Славацкага, Генрыха Гейнэ, сучасных нямецкіх, в'етнамскіх, польскіх, англійскіх, індыйскіх, японскіх паэтаў у перакладах Язэпа Семяжона.

Высокая патрабавальнасць да дакладнасці перадачы тэксту, павага да аўтарскага арыгіналу і стылю яго творчасці — адметныя рысы перакладаў Язэпа Семяжона. Уззяць хоць бы зборнік паэзіі Роберта Бёрнса «Шатландская слава», які так дбайна і ўдала ўкладзены перакладчыкам. Удала ўжо таму, што і ў беларускім выданні ён застаўся шатландскім; бёрнсаўскім духам прасякнута кожная старонка, кожны радок яго. І разам з тым гучыць натуральна, па-беларуску:

Між гор маё сэрца... Вандруе між гор,
Дзе марам раздолле і вольны прастор,

ГРАНІ ТАЛЕНТУ

Шматлікім калектывам мастацкай самадзейнасці не толькі ў буйных індустрыяльных цэнтрах, але і ў самых аддаленых вёсках, якія прынята называць глыбінкай, патрэбны прафесійныя вопытныя кіраўнікі рознастайных жанраў, здольныя павесці за сабой аматараў самадзейнага мастацтва, адкрыць перад імі харавое драматургічных, музычных, харэаграфічных, эстрадных твораў. Гэту нялёгкую, адказную і ўдзячную задачу вырашае вялікая армія культурасветработнікаў. Пра аднаго яе прадстаўніка — Уладзіміра ТАРАНА наш расказ.

Калі пачалася вайна, Валодзь Тарану было шэсць год. Пад Масквой, абараняючы сталіцу, загінуў яго бацька, а маці, атрымаўшы пахавальную, не надоўга перажыла мужа. Трое маленькіх дзяцей апынуліся ў дзіцячым доме. Людзі старэйшага ўзросту памятаюць, якія мізэрныя

лайкі атрымлівалі ў гэтыя цяжкія гады. Але сіротам, дзесям вайны, дзяржава не шкадавала нічога. Яны былі апрануты і накармлены, ву-

чыліся. З дзіцячых дома Валодзь ідзе ў рамеснае вучылішча. Скончыўшы яго, паступае слесарам на Харкаўскі станкабудаўнічы завод.

Высочваць аленя, зайздросціць арлам...
Між гор маё сэрца, любоў мая там.
Да стрэчы, Шатландыя! Поўнач, бывай! —
Калыска герояў і мужнасці край.
Куды б ні прыбіў мяне лёсу прыбой, —
З табой маё сэрца, на веки з табой!

Будаўніцтва новага жыцця, сацыялістычны пераўтварэнні ў першай на нямецкай зямлі дзяржаве рабочых і сялян складаюць аснову зместу зборніка сучаснай паэзіі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі «Пярэднія выйшлі ў заўтра», які выдадзены ў 1968 годзе.

Высокай культурай перакладаў вызначаецца і анталогічны зборнік класічнай і сучаснай в'етнамскай паэзіі «Апалены лотас» (1968 г.). Дзякуючы стараннай працы Язэпа Семяжона, як складальніка і перакладчыка, загучала па-беларуску паэтычнае мастацтва мужа, няскоранага в'етнамскага народа.

Сёння ў перакладах Я. Семяжона гучыць паэзія розных часоў, розных народаў. У 1974 годзе чытач пазнаёміўся з «Песняй пра зубра», твора М. Гусоўскага, сына лесніка з Магілёўшчыны, паэта-лацініста XVI стагоддзя, перакладзенай Язэпам Ігнатавічам на беларускую і рускую мовы.

Да пералічаных вышэй выданняў трэба дадаць яшчэ і шэраг іншых перакладаў: «Кароль Лір» Вільяма Шэкспіра, паэтычны зборнік Джэні Радары «Неапаль без сонца», раман Марка Твэна «Жанна д'Арк» (перакладзены разам з Н. Сяргеевай), зборнік выбраных твораў Джорджа Байрана, складанне якога, агульная рэдакцыя перакладаў і каментарый, а таксама многія пераклады належаць Семяжону.

Літаратурная перакладчыцкая дзейнасць Язэпа Семяжона, якому споўнілася 60 год, — гэта своеасаблівае навадзенне мастоў дружбы і культурных сувязей з іншымі народамі праз пазнанне іх лепшых літаратурных набыткаў, далучэнне беларускага чытача да скарбаў сусветнай літаратуры.

За заслугі ў развіцці савецкай літаратуры і ў сувязі з шасцідзясяцігоддзем з дня нараджэння Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Язэп Семяжон узнагароджаны ордэнам Дружбы народаў.

А. ПЕТРАВЕЦ.

НОВАЕ МУЗЫЧНАЕ СВЯТА

У нашай краіне вельмі папулярныя музычныя святы — ленинградскія «Белыя ночы», маскоўская «Руская зіма», «Кіеўская вясна». Цяпер да іх далучылася яшчэ адно — «Беларуская музычная восень». Гэты фестываль мастацтваў народаў СССР, які ўпершыню праводзіцца ў нашай рэспубліцы, стане традыцыйным.

З 15 па 24 лістапада на філарманічных і тэатральных сценах, у заводскіх цэхах, у клубах і палацах культуры гарадоў і вёсак нашай рэспублікі выступалі лепшыя беларускія калектывы і выканаўцы, а таксама госці з многіх саюзных рэспублік. Каля 30 канцэртаў і творчых сустрэч адбывалася кожны дзень у розных кутках Беларусі. У той час як у Мінску праходзілі канцэрты сімфанічнай музыкі і ансамбля народнага танца Грузінскай ССР, у Віцебску выступаў Рускі народны хор імя Пятніцкага, у Магілёве — Маскоўскі камерны аркестр, у Мазыры — вакальна-інструментальны ансамбль «Балтыйскія чайкі» з Калінінграда, у Вілейцы — Народны аркестр БССР імя Жыноўіча, у калгасе імя XXII з'езду КПСС Крычаўскага раёна — вакальна-інструментальны ансамбль з Узбекістана «Сінтэз».

У праграме «Беларуская музычная восень» былі прадстаўлены разнастайныя жанры: сімфанічная і камерная музыка, народныя песні і танцы, опернае і балетнае мастацтва, эстрада. Па сутнасці ў рамках аднаго свята праводзілася чатыры фестывалі.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі «Беларускай музычнай восені» — заслужаны артыст РСФСР А. СПАБАДЗЯНІК (фартэпіяна);

салісты Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР І. АДЗІНЦОВА і М. ГАЛКОУСКІ ў оперы Чайкоўскага «Пікавая дама», адным з адзінаццаці спектакляў тэатра, паказаных у дні фестывалю;

вядучыя салісты Вялікага тэатра Саюза ССР народнага артыстка СССР І. АРХІПАВА і лаўрэат міжнароднага конкурсу У. П'ЯУКО;

Дзяржаўны ансамбль танца Малдаўскай ССР «Жок»;

Маскоўскі камерны аркестр пад кіраўніцтвам А. Шароева;

Дзяржаўны народны хор БССР.
Фото М. ХАДАСЕВІЧА.

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

НА СЦЭНЕ Данецкага абласнога тэатра ў Жданаве з вялікім поспехам іграецца камедыя народнага пісьменніка Беларусі Кандрата Крапівы «Брама неўміручасці». Цікава, што украінскія артысты паставілі гэты твор амаль адначасова з Беларускай дзяржаўнай акадэмічным тэатрам імя Я. Купалы, для артыстаў якога драматург і пісьмі камедыю. Сёння на тэатральных афішах братаў рэспублікі прыкметнае месца займаюць п'есы беларускіх аўтараў — А. Макаўніка, М. Матукоўскага, К. Губарэвіча, А. Махначы і іншых.

КАЛЯ трох тысяч канцэртаў для працаўнікоў сельскай гаспадаркі далі сёлета артысты Беларускай дзяржаўнай філармоніі. На канцэртах набыла больш за 700 тысяч чалавек.

Вялікай папулярнасцю ў сельскіх працаўнікоў карыстаюцца квартэт «Вясёлыя галасы», эстрадныя групы, якія выступаюць з праграмамі «Памяць сэрца», «Беларусь — мая песня», «Мінчане на эстрадзе». Акрамя эстрадных канцэртаў, спецыяльныя групы філармоніі выступаюць з лекцыямі-канцэртамі перад слухачамі сельскіх і раённых універсітэтаў культуры.

У ТАЛІНЕ адбылася III Трыенале графікі. Выстаўка гэтага года вызначалася сваім размахам: на ёй былі прадстаўлены работы 130 мастакоў — з прыбалтыйскіх рэспублік, Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў краіны.

Сярод аўтараў Трыенале беларускія графікі Б. Забораў і Г. Папайскі. Г. Папайскі прадставіў лінаграфію з серыі «Камандоры», якія адзначаны дыпламам выстаўкі. Дыпламант мінулае Трыенале Б. Забораў паказаў графічныя лісты з серыі «Айтапартрэт», выкананыя ў тэхніцы афорта.

СЯМ'Я Манжуравых жыве ў вёсцы Новая Слабада Слаўгарадскага раёна. Члены яе стварылі сямейны хор народнай песні.

Нядаўна Манжуравы ўдзельнічалі ва Усесаюзнай фальклорнай канферэнцыі. Спецыялісты далі іх выступленню высокую ацэнку, адзначышы лірызм і меладычнасць, гумар і ўменне захаваць мясцовы каларыт народных песень.

ДЗЕЦІ з Люблінскага ваяводства Польскай Народнай Рэспублікі, пераможцы конкурсу на лепшы дзіцячы малюнак, пабывалі ў гасцях у брэсцкіх піянераў. Сотні работ прадставілі на конкурс юныя мастакі. Галоўная тэма — дружба дзяцей Савецкага Саюза і Польшчы.

Тут ён узначаліў заводскую мастацкую самадзейнасць. Любоў да мастацтва, якая была выхавана ў дзіцячым доме, засталася на ўсё жыццё, стала духоўнай патрэбай.

Пасля службы ў радах Савецкай Арміі Уладзімір Таран становіцца мастацкім кіраўніком у Стаўбцоўскім дзіцячым доме. Ён шчыра пасябраваў з хлопчыкамі і дзяўчынкамі, такімі ж, якім ён нядаўна быў сам. Але не хапае ведаў, прафесійнай падрыхтоўкі. Ён заканчвае музычнае вучылішча, паступае ў Мінскі тэатральна-мастацкі інстытут на завочнае рэжысёрскае аддзяленне.

Стаўбцоўскія аматары з удзячнасцю ўспамінаюць той час, калі Уладзімір Васільевіч узначальваў раённы дом культуры. Мясцовая мастацкая самадзейнасць, пра якую да гэтага мала хто ведаў, выходзіць спачатку на абласную, а пасля і на рэспубліканскую арбіту, удзельнічае ў адказных аглядах, конкурсах, зводных канцэртах, за-

ваёўвае аўтарытэт і папулярнасць. Асабліва вылучаўся агіткалектыў, дзе ў якасці «дзядзькі Вожыка» выступаў Уладзімір Таран, выдатны камедыны артыст і сцэнарыст.

Ампула «дзядзькі Вожыка» ў некалькі мадэрнізаваным выглядзе засталася ў калектыве да сённяшняга дня. Тут захавалася вельмі многае з таго, што ўнёс іх старэйшы сябра, адзін з заснавальнікаў стаўбцоўскай агітбрыгады. Плённая выканаўчая дзейнасць, яркія праграмы прынеслі калектыву агіт-тэатра «Польмя» ганаровае званне народны.

Яго сённяшні мастацкі кіраўнік Дзіна Кухарава гаворыць:

— Мы называем сябе «таранятамі». Уладзімір Васільевіч застаўся нашым назаўсёды. Ён шмат дапамагае нам і рэпертуарам і кансультацыям.

Вельмі не хацелася стаўбцоўскім артыстам адпуская свайго кіраўніка, калі прыйшла вестка аб тым, што Ула-

дзіміра Тарана запрасілі на пасаду дырэктара Мінскага абласнога дома народнай творчасці. Нават ездзілі ў Мінск, пратэставалі, але і самі разумелі, што ён перарос раённы маштаб.

Сотні аматарскіх калектываў працуюць у сталічнай вобласці. Народныя тэатры, сімфанічныя і эстрадныя аркестры, агітбрыгады, танцавальныя гурткі, вакальныя ансамблі, народныя ўмельцы — мастакі, скульптары, рэжысёры і харэографы, мастакі і артысты. Спецыяльна для самадзейных калектываў пішуча песні і аркестровыя п'есы, тэматычныя сцэнарыі і танцавальныя кампазіцыі.

У. Таран шмат увагі аддае і танцавальным ансамблям, і эстрадзе, і тэатру мініяцюр, але самай гарай яго любоўю карыстаюцца фальклорныя ансамблі, што зберагаюць народныя творы. Стаўтрадыцыйным штогадовы агляд фальклорна-этнографічных гурткоў і груп; іх вопыт вывучаецца і распаўсюджваецца. Нязмурным рэжысёрам-пастаноўшчыкам заключных фальклорных канцэртаў з'яўляецца Уладзімір Таран. Колькі тут выдумкі, фантазіі, творчых знаходак! Яшчэ да таго, як адкрыецца заслона, глядачоў вітаюць ля ўваходу скамарохі — прымаўкамі, прыказкамі, поўнымі мудрасці, дасціпнасці і той душэўнай шчодрасці, якую здаўна славіўся беларускі народ.

Народны артыст СССР Г. Цітовіч заўважыў нека:

— Калісьці нас, фалькларыстаў, збіральнікаў народных музычных скарбаў, была жменька. Цяпер прыйшло вялікае папаўненне, новая змена, і Уладзімір Васільевіч,

бадай, самы сардэчны і працавіты з іх.

Нядаўна ў Польскую Народную Рэспубліку вызджаў зводны самадзейны калектыў Мінскай вобласці. Галоўным дырыжорам і мастацкім кіраўніком яго быў У. Таран. Выступалі ў Варшаве, у гарадах і вёсках Варшаўскага ваяводства. Прывезлі мноства падзяк за нацыянальнае самабытнае мастацтва. Дэманстравалася ў Варшаўскім ваяводстве і выстаўка народнага прыкладнага мастацтва Міншчыны. І зноў поспех.

Аматарскія калектывы ў Міншчыне запрашаюць на выступленні ў Маскву і Вільнюс, на Украіну і ў Малдавію. Пабывалі яны ў Балгарыі, у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы. У іх поспеху немалая заслуга Уладзіміра Тарана.

М. АЛТУХОУ.
НА ЗДЫМКУ: у час пазедкі ў Польскую Народную Рэспубліку Уладзімір ТАРАН (у цэнтры) сустраўся з польскімі калегамі.

ЖАМЧУЖЫНА «ЗАЛАТОГА КОЛЬЦА»

Успамінаецца дзяцінства. Яшчэ з вечара ў суботу бацькі ладзяць калёсы, мосцяць на іх сена, засцілаюць тканай поцілкай. Мне здавалася, што так збіраюцца ў кругасветнае падарожжа. Урэшце, асаблівай розніцы для мяне не было — што кругасветнае падарожжа, што паездка ў нязнае і таму далёкае мястэчка. Значна пазней я зразумеў, што такія зборы тлумачыліся не адлегласцю, а значнасцю падзеі, паколькі ў Мір адпраўляліся разы два ў год па важнай справе: прадаць ці купіць што-небудзь з хатняй жывёлы.

У гэтыя паездкі мяне не бралі, але з Міра прывозілі шмат цікавага: прыгожыя паліваныя збанкі ці глянкі, ласункі, а то і гліняныя пёўнікі-свістункі. І далёкі Мір уяўляўся мне вялізнай плошчай, дзе бурліць шматлікі натоўп, дзе поўна жывёлы, дзе прадаюцца прыгожыя рэчы і ласункі... А на ўсё гэта маўкліва глядзіць старадаўні замак, пра які так многа расказвалі.

Ішоў час, многія паняцці і ўяўленні спраціліся і атрымалі сваю пераацэнку. Школьнікам старэйшых класаў я ўжо разумеў, што трынаццаць кіламетраў, якія вялі да дзіцячай мары, — не адлегласць. Тым больш, што я меў веласіпед.

На шчасце, мае дзіцячыя ўяўленні не сцерла рэальнасць. Я быў зачараваны ўбачаным. Аблазіў усё вежы, у адной з якіх жылі яшчэ зусім нядаўна, перад вайной, спускаўся ў цёмныя скляпенні з марнай надзеяй адшукаць падземны ход, які быццам бы злучае замак аж з Нясвіжам.

Потым я стаў бываць тут кожны год і з задавальненнем наглядаў, як паволі, але няўхільна расла цікавасць да гэтых мясцін, як усё часцей ля замка можна было сустрэць экскурсантаў, турыстаў, а то і кіназдымачную групу. Усё часцей у друку пачалі трапляцца артыкулы пра гэтую беларускую жамчужыну, якая даўно заслужыла належную аправу. Потым нека ў адно лета замак быў акружаны рыштаваннямі, і гэта з'явілася добрым знакам таго, што розныя меркаванні і прапановы атрымалі рэальную аснову.

...Цікава ехаць у Мір з паўднёвага боку, з Сімакава ці з Вялікіх Жухавіч. Старажытны шлях сцэлецца па ўзгорках, адкрывае падарожніку новыя і новыя краявіды. Раптам наперадзе, не на ўзгорку, як гэта прынята лічыць, а менавіта ў нізіне, вырастаюць суровыя вежы, нібы цалкам высечаныя з каменю-глыбы. Самога паселішча яшчэ не відаць, і гэтыя вежы сярод поля выглядаюць

неяк загадкава. Яны паступова растуць, паяўляецца зеляніна парку, злева ўзнікаюць гмахі касцёла і царквы, потым адкрываецца і ўсё паселішча.

Зблізку замак уражвае сваёй магутнасцю нават нас, спешчаных маштабамі сучаснага будаўніцтва. З чатырохкутніка сцен выступаюць па вуглах пяціпавярховыя вежы, яшчэ адна, з уязной брамай, угняздзілася ў цэнтры сцяны з боку паселішча. Узводзячы гэтую калісцьці не прыступную цытадэль, дойдзі змаглі досыць простымі сродкамі зменшыць яе суровасць, сціпла і тактоўна аздобіць яе. Манатоннасць цаглянай кладкі раптам перабіваецца паяском з пакладзеных наўскос цаглін, карнізам ці выступам, нішаў, белы колер якой вельмі ж спалучаецца з чырвонай гладзю сцен. Цагліны вялікія, моцныя, але і на іх пакінулі свой след чатыры стагоддзі, і ў многіх месцах сцяна нагадвае пчаліныя соты: цагліны напалову выветрыліся, але паз-ранейшаму моцна трымаецца вапнавая звязка, замяшаная на курыных яйках.

Вузенькая, не размінуцца, вінтавая лесвіца, пракладзеная проста ў тоўшы сцяны, выведзе пад самы дах вежы. Заміраючы, выглянеш у байніцу — і дух зойме ад чароўных краявідаў. Не адразу нават і падумаеш пра тое, колькі працы ўклалі ў гэтую прыгажосць тысячы прыгонных сялян з навакольных вёсак. Невялічкая рачулка падтрымлівае ўзровень маляўнічага возера пасярэдзіне якога насыпаны мініяцюрны астравок, зарослы купчастымі вербамі. Азярцо было не толькі месцам гулянак Радзівілаў і іх гасцей, але і значнай перашкодай для ворагаў. Былыя глыбокія равы з вадой даўно высыхлі і зараслі травой. А ў старадаўнім парку можна сустрэць дрэвы, якія ўбачыш яшчэ хіба ў батанічных садах.

Само паселішча — звычайнае мястэчка, ад цэнтры якога промямі разбягаюцца дарогі.

Розныя думкі прыходзяць у галаву, калі паходзіш па старажытных брукаваных вулачках, а потым сядзеш пад сценамі замка, каб больш уяўна ахапіць у думках тыя часы, што прайшлі міма гэтых сцен. Вось, думаеш, гэта тыя цагліны, якія рабілі твае продкі амаль пяцсот гадоў назад (гэта ж колькі пакаленняў змянілася — і ўявіць цяжка!), сядзіш на тым месцы, дзе, магчыма, сядзеў і наглядаў за ходам работ магнат Юрый Іллініч. У замку ўладарылі многія. Адных Радзівілаў не пералічыць: уладар Нясвіжа Мікалай Радзівіл Сіротка, падканцлер Міхаіл-Казімір, канцлер Карл-Станіслаў... Апошні з былых гаспадароў, я чуў, і цяпер аднекуль здалёк спрабуе заявіць свае правы на гэтае радавое гняздо.

Некалі асноўнай функцыяй замка з'яўлялася абарона беларускіх зямель, якія заўсёды былі бойкім скрыжаваннем на шляху многіх захопнікаў. Дзіва, што час і войны не ператварылі яго ў руіны. Вось і стаіць ён, адзіны ўцалелы помнік абароннага дойлідства беларускага сярэднявек'я, аналогія якому больш не знойдзеш. Хіба што Тракай у Літве.

Вядома, замак заслужоўвае большага, чым проста рэстаўрацыі. Мне давялося бачыць праекты, што прапануюць аднавіць былую сістэму абвяднення, а памяшканні замка прыстасаваць для музеяў, канцэртных ці спартыўных залаў, турысцкіх гасцініц ці кафэ. Тут можна было б штогод наладжваць святы мастацтва, розныя злёты, спартыўныя сустрэчы. Недалёка адсюль Нясвіж, Навагрудак і іншыя гарады, багатыя даўнінай. Глядзіш, атрымаецца беларускае «Залатое кольца», адным са звенняў якога стане старажытнае, але пакуль мала вядомае паселішча з такой прыгожай і мірнай назвай.

Яўген САХУТА.

НА ЗДЫМКУ: замак у Міры.
Фота А. БАБАКА.

Голас Радзімы

ПАВАЖАНЫЯ ЧЫТАЧЫ!

ЦІ ПАКЛАПАЦІЛІСЯ ВЫ АБ ТЫМ, КАБ І У БУДУЧЫМ, 1975 ГОДЗЕ, ДА ВАС У ДОМ ПРЫХОДЗІЛА ЖАДАНАЯ ГОСЦЯ З БЕЛАРУСІ — ГАЗЕТА «ГОЛАС РАДЗІМЫ»?

ГАЗЕТА ЗНАЁМІЦЬ ЧЫТАЧОУ З ЭКАНАМІЧНЫМ, ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНЫМ І КУЛЬТУРНЫМ ЖЫЦЦЁМ БЕЛАРУСКОЙ ССР, РАСКАЗВАЕ АБ МІЖНАРОДНЫХ СУВЯЗЯХ РЭСПУБЛІКІ, АХВОТНА АДКЛІКАЕЦЦА НА ПРОСЬБЫ ЗЕМЛЯКОУ, АДКАЗВАЕ НА ІХ ПЫТАННІ.

НАПАМІНАЕМ, ШТО У КРАІНЕ, ДЗЕ ВЫ ЖЫВЯЦЕ, НА «ГОЛАС РАДЗІМЫ» МОЖНА АФОРМІЦЬ ПАДПІСКУ ПРАЗ ФІРМЫ І АРГАНІЗАЦЫІ, ЯКІЯ СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ З «МІЖНАРОДНАЙ КНІГАЙ». НИЖЭЙ МЫ ПРЫВОДЗІМ АДРАСЫ НЕКАТОРЫХ З ГЭТЫХ ФІРМ У АРАБСКОЙ РЭСПУБЛІЦЫ ЕГІПЕТ, БЕЛЬГІІ, ГАЛАНДЫІ, ІТАЛІІ, НАРВЕГІІ, ПАКІСТАНЕ, САМАЛІ, ФРАНЦЫІ, ШВЕЙЦАРЫІ:

АРЕ

Modern Age Establishment
20 A Adly Pasha Street, Cairo

НАРВЕГІЯ

Tanum-Cammermeyer
(Subscription-Centre)
Karl Johansgt. 43
Oslo 1

БЕЛЬГІЯ

Agence et Messageries
de la Presse
1, rue de la Potite-Ile
Bruxelles 7

Norsk-Sovjettrussisk
Samband
Radhusgt, 8—V. Oslo

ПАКІСТАН

Paradise Subscription Agency
3, Bonus Rd.,
Karachi

Les Amitiés
Belgo-Soviétiques
21, rue du Méridien
Bruxelles 3

САМАЛІ

«Samater»
P. O. Box 936
Mogadiscio

ГАЛАНДЫЯ

«Pegasus» Boekhandel
Leidsestraat 25
Amsterdam

ФРАНЦЫЯ

Librairie du Globe
2, rue de Buci
75 — Paris 6e

Ster-boek
Visserstaat 23
Groningen

ІТАЛІЯ

Associazione
Italia-URSS
Sezione di Milano
Via Dogana, 4
Milano

Association France — URSS
8, boulevard de Menilmontant
75 — Paris 20e

So. Co. Lib. Ri.
Piazza Margana, 33
00186 Roma

ШВЕЙЦАРЫЯ

Naville et Cie
5—7, rue Lévrier
Genève

Libreria Lattes
Via Garibaldi, 3
Torino

Fachbücherei
Berna
Postfach 1420
3001 Bern

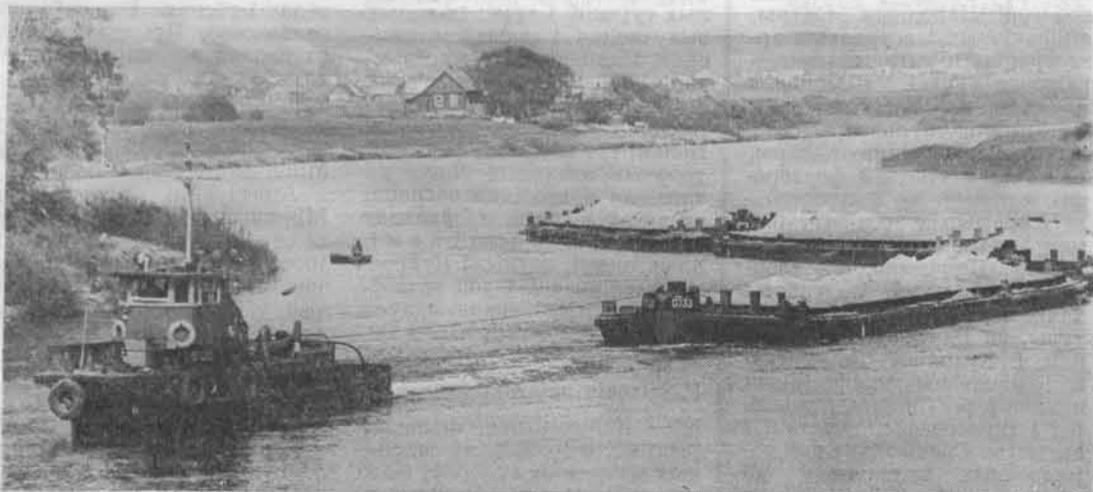
ПАДПІСНЫ ІНДЭКС ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» — 72884. КОШТ ПАДПІСКІ НА АДЗІН ГОД — 2 АМЕРЫКАНСКІЯ ДОЛАРЫ.

КАЛІ ВЫ ВЫРАШЫЛІ ПАДПІСАЦЦА НА ГАЗЕТУ «ГОЛАС РАДЗІМЫ», ПАРАЙЦЕ ВАШЫМ ЗНАЕМЫМ ЗРАБІЦЬ ТОЕ Ж САМАЕ.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

На Дняпры.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.